Nr. 17. II-JI METAI

1928 m. spalių m. 31 d.

VYTIS

REDAKCIJOS ir ADMINISTRACIJOS antrašas: Vilnius, Totorių gatvė Nr. 6.

Atskiro numerio kaina 15 sk. arba 20 liet. centų. Prenumeratos kaina: 3 mėn.— 80 sk. arba 1 litas.

OPIUOJU KLAUSIMU.

„Vilniaus Šviesoj“ 7—9 nr. tilpo straipsnis „Vilniaus klausimu“. Tasai straipsnis, kaip mūsų, vilniečių, santykiuose sukėlė daug triukšmo. Svarstė jį kaip lietuvių, taip ir lenkų spauda. To straipsnio autorius, d-ras D. Alseika, nagrinėja kelis būdus Vilniaus klausimui išspręsti. Mūsų nuomone, tasai triukšmas visai bereikalingas, kadangi nerandame tame straipsny nieko nauja nei įdomaus. Cituoti to straipsnio nemanome, tačiau turime pažymėti, kad jis smarkiai kvepia kauniškės opozicinės spaudos tonu, darydamas daug priekaištų tautininkų adresų. Į tuos priekaištus neatsakinėsime, nes jie yra daugiau ar mažiau tušti, niekuo neparemti, vietomis labai ūkanoti ir atskiruose sakiniuose dažnai galima tik dasiprotėti adatėlių, kuriomis autorius bado stačiai į akis, iškišdamas nuolat tą pačią, visiems ligi ausų įkirėjusią „demokratinę ideologiją“. Puikiai žinome, kad ideologija — ideališkai atrodo kantriam demokratinių publicistų popieruje, ištikrųjų gi, praktikoje visai kitaip atrodo, ką pakankamai įrodė ne tik užsienių, bet daugiau mūsų pačių pergyvenimai, kaip Rytų Lietuvoj, taip lygiai ir Nepriklausomoj Lietuvoj.

Tai, kad Lietuva negali laukti kokios nors tikros, sąžiningos pagalbos, be kokių nors pašalinių planų, nei iš Vokietijos, nei iš Sovietų Rusijos, juo labiau tos pastarosios patys nekartą apie tai esame rašę. Žinoma, kas darosi Minske, ko siekia Vilniuje geri mūsų pažįstami gudai su savo „Hromada“ priešaky, kurie tik laukia tinkamo momento, kad Vilnių praryti, o juk kominterno planai, be abejo, siekia daug toliau: jie norėtų ne tik Vilniaus, bet ir Palangos ir net Klaipėdos. Tat nieko tame nėra nauja.

Taip pat turime pastebėti, kad „Vilniaus Aido“ išvedžiojimai, kuris leidosi į polemiką su d-ru Alseika, mūsų taip pat neįtikina. Kai d-ras Alseika sako, kad Kaunas permaža rūpinasi Vilniaus krašto gyventojais — neturi tiesos, bet kai „V. A.“ sako, kad Kaunas labai rūpinasi Vilniaus krašto gyventojais — taip pat neturi tiesos. Kodel? Todel, kad Kauno politika betarpiai negali daryti jokios įtako į Vilniaus krašto gyventojus. Gali daryti tik įtakos tarpininkaujant tam tikroms lietuvių grupėms. Tos gi grupės savaimi atsiskyrė nuo Vilniaus krašto visuomenės ir veikia tik siauram nacijonalistiniam rately. Tas, kuris kalba lietuviškai, kuris yra daugiau ar mažiau susipratęs — tas jaučia ir mato lietuvių judėjimą. Bet tas, kuris kalba gudiškai arba lenkiškai, mano, kad Vilniuas krašte visai lietuvių nėra ir apie jokį lietuvių judėjimą ir veikimą mažiausio supratimo neturi, juo visiškai nesiįdomauja, o apie Lietuvą iš tikrųjų klauso, kai apie geležinį vilką. Kadangi daug Vilniaus krašto gyventojų lietuviškai nemoka, tuo patim daugelis jų apie Lietuvą nieko ir nežino arba žino tik tai ką, paduoda lietuvių priešai. Tai yra didelė žala, kurią mums daro šovinizmas, kaip lygiai, ir lenkų šovinizmas, nemaža žalos yra padaręs

Lenkijai. Iš čia tai ir išlenda tos klaidos sprendžiant Vilniaus klausimą. Mums atrodo, kad to klausimo išsprendimui yra tik vienas kelias. Gerai žinome, kad Lietuvos plotai apgyventi ne vien lietuviškai kalbančių, ir kaip senovėje, taip ir dabar Lietuvą sudaro visos tautos, kurios joje gyvena. Lietuva tai nėra kokia nors dovana, kad atkirtus nuo jos plotus, kurie nuo senų senovės priklausė Lietuvai, padovanoti ją vienai kuriai nors grupei, vien del to, kad jai gyventųsi be vargų ir rūpesnių. Lietuva priklauso visiems gyventojams, be skirtumo, ar jis kalbės lietuviškai, ar gudiškai ar lenkiškai, tik su sąlyga: kad **valstybinei būtų nusitatęs lietuviškai**, kalbėti gali kaip sau nori.

Nuolat girdime nuobodžių priekaištų: „Taip, taip, tai lenkų nusistatymas, jie yra lenkberniai, jie nori Didelės Lietuvos, kurioje lietuviai būtų mažuma“. Mes į tai atsakysime, kad tie, kurie nori grynai etnografinės Lietuvos, trokšta jos padalinimo. Vilnius niekuomet nebuvo sostine tik kurios nors dalies, bet visos, tikros Lietuvos. Į priekaištus, kad lietuviai bus „mažuma“ tokioje Lietuvoje, atsakyti galime tik tuo, ką jau esame sakę: niekas nebus toje valstybėje „mažuma“, niekas „dauguma“ — visi bus lygūs. Tuomet kiekvienas jausis namie ir savaimi dings barniai ir neapykanta vienų prie kitų ir bus išsprestas mažumų klausimas geriausioj to žodžio prasmėj. Turime tokių pavyzdžių istorijoje: Šveicarija, dalinai Austrų-Vengrų valstybė, dabartinė Suomija ir kt. Tai nėra negalimas dalykas, nereikia tik šalintis nuo kitų gyventojų, kalbančių nelietuviškai, bet kuo labiausiai prie jų artintis: sveikas žmogus nereikalingas yra gydytojo, bet jo reikalingas ligonis.

Privalome mūsų politinį supratimą perstatyti iš pamatų, apsvarstyti realę programą savos valstybės ir žadinti valstybinį supratimą visuose Lietuvos gyventojuose... parodyti jiems kuomet jie bus pas save namie ir kas yra jų tėvynė. Spėliojimai gi, kas mums būtų geriau ar dėtis su rusu, ar vokiečiu, ar lenku, ar ant kelių atsiklaupus prašyti Varšuvos Vilniaus kraštui autonomijos „demokratiniais pamatais“, kaip to nori d-ras Alseika, visa tai yra perankstyvi spėliojimai, tušti ir nerealūs, geri laiko gaišinimui laikraštininkams, bet ne realiam darbui mūsų tėvynės atstatymui.

Čekoslovakijos 10 metų nepriklausomybės sukaktuvės.

Iš po Didžiojo karo griuvėsių Europoje išaugo keletas naujų nepriklausomų valstybių. Nėra tai, tiesą pasakius naujos valstybės, dauguma jų senovėje gyveno laisvu nepriklausomu gyvenimu, tik laikui bėgant, galingesnės valstybės buvo atėmusios joms valstybinį gyvenimą ir ilgiems amžiams laikė vegijos pančiuose. Tačiau didysis karas sutriuškino galingųjų valstybių galybę ir išlikusios tautos pradėjo kurti savo nepriklausomas valstybes.

Jų tarpe buvo ir čekoslovakų tauta ir šio mėn. 28 dieną Čekoslovakija šventė 10-metines savo nepriklausomybės sukaktuves. Ta proga neprošalį bus žvilgterėti į jos dabartinį ir praeitą gyvenimą.

Šiandien Čekoslovakija yra viena įžymesniųjų Europos valstybių. Jos būklė praeity ir dabarty sudarė vieną įdomesnių Europos tautų istorijos lapų. Čekai, kaip ir mes, praeity turėjo savo valstybę. Įsiterpus jiems ilga siaura juosta toli nuo kitų slavų giminių į vakarus, tarp germanų ir vengrų, jų likimas buvo nelengvas — kova del išlikimo. Tačiau iš kitos pusės tas čekų išsikišimas į vakarus turėjo jiems ir teigiamos reikšmės: jie anksti pasisavino, priešingai savo rytų ir pietų pusbroliams slavams, patekusiems rytų įtakai, aukštą vakarų kultūrą ir jau prieš keletą šimtmečių davė keletą įžymių ne tik jų tautos, bet ir visos žmonijos istorijai ir kultūrai žmonių. Anksti pas čekus pasireiškė ir tautinis susipratimas. Tačiau atsilaikyti buvo sunku. Habsburgų vadovaujamoji Rytų Imperija (Austrija) įgyja anuomet tokios galios, kad prieš ją atsilaikyti buvo sunku, ir 1620 metais kovoje ties Praha galutinai žūsta čekų tautos nepriklausomybė. Prasideda laikotarpis, kuriame svetimos kultūros ir tautybės bangos beveik galutinai paskandina čekų tautą. Jos kalba ir kitokios savybės tepalieka kiek „po šiaudiniu stogu“, kaip ir pas mus ir šiek tiek žemesniuose miesto sluoksniuose. Čekų tauta, tuomet, laikoma mirusia.

Bet XIX-jo šimtmečio pirmoje pusėje atsiranda Šafarikas, Palackis ir kiti, kurie taip, kaip ir vienu laiku gyvenę su jais mūsų Simanas Daukantas ir vyskupas Valančius ima kelti iš kapų didingą čekų tautos praeitį ir su ja kvėpti naujos gyvybės tautos ateičiai. Jų darbas, taip kaip ir mūsų pirmųjų darbuotojų, iš mažos kibirkštėlės per 30 — 40 metų išauga į galingą tautinio prisikėlimo srautą. Ištautėjusiuose miestuose atgyja čekų tautybė: jie organizuojasi į šimtus visokeriopų tautinių organizacijų. Prieš 1914 m. karą čekai jau yra gerai susiorganizavusi tauta, vaidinanti didelį vaidmenį austrovengrų monarchijoj. Išmušus karo valandai, čekai visa daro, kad laisvės stelbėja Habsburgų monarchija greičiau subyrėtų. Jų gudriausi vyrai — tautos vadovai (Masarikas, Benešas, Kramaržas ir k.) susieina su priešų valstybėm užsieny ir pirmieji pradeda tose valstybėse organizuoti savo tautinę kariuomenę iš savo tautiečių karo belaisvių, ge ai supratę, kad ateis valanda, kada tik tokiu būdu galima bus apginti ir išlaikyti nepriklausomybę. Tokiu būdu atsiranda čekų legijonai Rusijoj, Prancūzijoj ir Italijoj, kurie aktingai kaujasi su savo prispaudėjais.

Sugriuvus Austrovengrijai ir pirmai pasitraukus iš didžiojo karo lauko, tie legijonai skubinasi namo. Jiems 1919 m. tenka rimtai susiremti su vengrais del

Čekoslovakijos respublikos prezidentas d-ras T. G. Masarykas (kairėj) ir čekoslovakų premieras Švehla atostogų metu.

Slovakijos ir net užimti keletą vengrų sričių. Tuo pat metu tenka varyti ir gana įtempta kova su separatizmo pasireiškimais viduje — Hlinkos, Jadličkos ir kitų vadovaujamos. Tais pat metais prijungta Priekarpačio Rusija ir pradėta gana opi kova su lenkais del Tešeno ir Javorinos, kurie tik 1924 metais tebuvo galutinai pripažinti Čekoslovakijai. Po to Čekoslovakų respubliką jau galima laikyti galutinai susiformavusia. Ji dabar užima 100.000 ketv. kilometrų su 11 milijonų gyventojų.

Per tą laiką galutinai nusistovi ir jos valstybinė santvarka. 1920 m. vasario 29 dieną steigiamojo susirinkimo priimta konstitucija, sulig kuria Čekoslovakija nustatyta demokratine parlamentarine dviejų rūmų respublika su didelėms prerogatyvoms prezidentui ir su čekų ir slovakų valstybinėmis kalbomis. Priekarpačio Rusijai suteikta autonomija. Per tą laiką padaryta žemės reforma su atlyginimu savininkams už nusavintas žemes, sutvarkyti finansai, apsaugojant nuo infliacijos, atgaivinta pramonė, kuri susideda iš 80% buvusios Austrovengrijos pramonės, jų tarpe didžiosios (Škodos ir kt. dirbtuvės); pakelta prekyba su

Šis tas apie masonus.

(Žiūr. „Vyties“ 16 nr.).

Gal kas pasakys, kad darbininkai galės mesti darbą, paskelbti streiką.

Visų pirma streikas gali būti uždraustas, kaip bolševikiškoje Rusijoje, o jei darbininkai streikuotų, juos labai lengvai privers imtis darbo arba badas, arba gerai apginkluota policija. Juk gerai apginkluotas būrys gali suvaldyti šimtus tūkstančių. Juk sauja gerai suorganizuotų bolševikų pavergė pusantro šimto milijonų rusų.

Išvada.

Iš to, kas pasakyta, aišku, kad masonai, arba parmazonai, yra priešininkai religijos, priešininkai doros, priešininkai tėvynės, priešininkai žmonijos. Del to katalikų visuomenei galop reiktų pasirinkti ar Kristų, ar Judą. Jei mes patys nepasirinksime, mums parinks masonai ir jų pagelbininkai socialistai ar laisvamaniai.

Ar galime nuo tos nelaimės kokiu nors būdu išsisukti?

Galime, jei tik norėtumem. Tas pareina daugiausia nuo mūsų pačių. Tačiau pavojus katalikams ir Lietuvoje yra didelis. Kadangi milijonai žmonių patys eina į žydų vergiją, apdengtą progreso skraistu, žydai gali tikrai viltis, kad su masonų, laisvamanių ir socijalistų pagalba jie ims valdyti pasaulį, tuo labiau, kad masonai veikia taip rūpestingai prisirengę, jie veikia pasislėpę. Daugelis nė žinote nežino jų tikslo, o yra ir tokių, kurie net pačiu masonų buvimu abejoja, del to niekas beveik su jais nekovoja, nekliudo jų pragaištingo veikimo. Pavojus yra juo didesnis, kad daugelis mūsų katalikų nesiryžta imtis atatinkamų priemonių ir energingai, bei sumaniai stoti į atkaklią kovą su masonais ir jų pagelbininkais socijalistais ir laisvamaniais, bet, kaipo bailūs, užuiti vergai, nusileidžia bedieviams, traukias atgal kol galop trauktis ne-

užsieniais ir (paskutiniu laiku apie 2 milijardu kas mėnuo); įvestas socijalinis draudimas; sustiprintas valdžios aparatas ir kariuomenė. Daug padėjo čekams susitvarkyti jų drausmingumas, geras susiklausymas ir savo vadų gerbimas. Jų prezidentas Masarikas (žiūr. iliustraciją) yra visų čekoslovakų be partijų skirtumo aukštai gerbiamas žmogus, kurio žodis jiems yra šventas. Žodžiu, Čekoslovakija rimtai įrodė, kad ji yra pribrendusi savaimingam gyvenimui, nors ne be to, kad nebūtų turėjusi per tą laiką ir nemažų sunkumų; įtempti santykiai su vengrais, mažumų nerimai, komunistų veikimas, gen. Gaidos sambruzdžio pasireiškimas, slovakų separatistinės srovės ir kt. To nežiūrint, Čekoslovakija šiandien laikoma nusistovėjusia valstybe, turinčia visus privalumus toliau gyventi ir klestėti.

Santykiuose su Lietuva tenka pažymėti tas malonus faktas, kad Čekoslovakija, priešingai kitoms slavų valstybėms, viena pirmųjų pripažino iš teisės ir iš fakto. Lietuvos ginče su lenkais, čekoslovakai, išskyrus vieno centro lenkų inspiruotos spaudos balso, laikosi gan atsargiai ir bešališkai. Apskritai reikia tikėtis, kad čekoslovakai, kaip kultūringiausia ir del to simpatingiausia slavų tautų ir ateity laikysis objektingumo tautų santykiuose ir prisidės teisingų ir gerų santykių tarp jų nustatymui ir palaikymui.

Šoferis be rankų Čekoslovakijos sostinėje.
Nemažą sensaciją daro Prahos gatvėje šoferis, Fr. Filip, kuris netekęs karo lauke rankų, nemeta savo mėgiamo užsiėmimo ir automobilį valdo kojomis.

bebus kur, nes visos pozicijos jau užimtos priešininko, tuomet mūsų pražuvimas nebeišvengiamas.

Kas gi reikėtų daryti, kad masonų viešpatavimas neįvyktų?

Kad neįvyktų bedievių ir jų vadų viešpatavimas reikia visomis jėgomis stoti į kovą su bedieviais ir jų vadais. Kovos būdas tegali būti šitokis: per jokius rinkimus nereikia rinkti į aukštesnes vietas ar valdininkus nė vieno masono, nė vieno laisvamanio, nė vieno socijalisto, nė vieno ištižėlio, nusile dėlio, bailio kataliko, kurs, bijodamas bedievių, kaip vėžys traukias atgal, nusileidžia bedieviams, kad ir labai svarbiuoss dalykuose. Mūsų priešaky statykime gerus, uolius, išmintingus ir apsišvietusius katalikus, kurie sugeba drąsiai ir sekmingai ginti katalikų teises.

Katalikų vaikams būtinai turime įvesti katalikiškas mokyklas, kur mokytojautų katalikai mokytojai. Iš mokyklų, kur mokinas katalikų vaikai, būtinai pašalinti visus bedievius mokytojus, bedieviškus vadovėlius, bedieviškas vaikams skiriamas biblijotekų knygas.

Masonai ir jų pagelbininkai, socijalistai ir laisvamaniai griauja religiją; kovodami su jais mes turime religiją sustiprinti. Kas griauja katalikų tikėjimą tas darbuojas masonų, žydų, socijalistų naudai, kas stiprina žmonėse tikėjimą, tas stiprina tvirtovę, kuri neleidžia masonams pavergti pasaulį.

Masonai ir jų pagelbininkai, socijalistai ir laisvamaniai ar ktokie bedieviai, šaukia: šalin kunigai iš politikos, šalin iš socialio veikimo! Jūsų vieta zakristijoj! Bet nė vienam masonui neįeina į galvą, kad, ta pačia taisykle besivadovaujant, reikia sušukti: šalin masonai iš politikos, šalin iš socialio veikimo, jūsų vieta ložose! Panašiai, tektų sakyti ir gydytojams, ir advokatams ir t.t.

Jei masonai gali vesti tikybai priešingą politiką, tai del ko kunigas ar koks kitas katalikas negali vesti tikybai palankios politikos? Jei masonai ir bedieviai puola katalikus ir politikoje ir socijaliame veikime, ir mokykloje, ir spaudoje, yra aišku, kad katalikai turi teisę tose pačiose srityse gintis.

Žymiausias Slovakijos miestas, Bratislavi kuriame daromos Diddžiosios Dunojaus Mūgės.

Kuo laikosi bolševizmas.

Vienuolikti metai jau baigiasi, kaip kadaise galingųjų carų Rusijoje viešpatauja kruvinasis budelis: bolševizmas. Per tą laiką visa civilizuotoji žmonija ne kartą turėjo progos pagalvoti ir pasvarstyti apie bolševizmo tikslus, jo pavojų ir atliktus jo darbus Rusijoje. Iš visų tačiau balsų, kurie tuo reikalu atsiliepe, galima sudaryti du klausimai: kaip ilgai dar laikysis toji civilizacijos ir krikščionybės pašaipa, bolševistinė Rusija ir kuo ligi šiol dar laikosi?

Palikime nuošaliai pirmąjį klausimą, nes reikia būti pranašu, kad galėti į jį atsakyti... Gal pagalios atsakymas į antrąjį klausimą šiek tiek paaiškins ir antrąjį!

Kai kalbama, kodel taip ilgai laikosi bolševizmas Rusijoje, iškyla dažniausiai momentai materijalio pobūdžio. Būtent — retai apgyventa didžiulė Sovietų Rusijos teritorija, kas daro beveik negalimu organižuoti kontrakciją, gerai organizuota administracija (komunistų partijos ir „tarybų sistemos“ pagalba), dideli Rusijos gamtos turtai, ypač derlinga dirva, kuri duoda galimybės ilgiems bandymams šalies ūkio sutvarkyme.

Tačiau tikrosios priežastys yra kitos... Nei didžiulė teritorija, nei stamantri bolševistinė organizacija, nei neišsemiami rusų žemių turtai bolševikų ran-

---

Bet masonai, socijalistai, laisvamaniai ir visokie kitokie bedieviai nori puolamiesiems katalikams užkimšti kumščia burną, surišti rankas ir kojas, kad katalikai negalėtų gintis ir tokius beginklius jie nori pulti. Tai bedievių ir masonų, arba parmazonų didvyriškumas.

Masonų ir jų pagelbininkų viešpatavimas remias tyčia sutvertuoju jiems palankiu visuomenės nusistatymu. Kovojant su masonais ir jų pagelbininkais, reikia, sutverti priešiningą, masonams nepalankų visuomenės nusistatymą.

Kol bus palankus masonams ir jų pagelbininkams visuomenės nusistatymas, tol masonai ir jų pagelbinkai bus galingi. O kai sutversime nepalankų jiems visuomenės nusistatymą, subyrės masonų galybė, nebeturėdama pamato. Tam reikia per laikraščius ir knygas, per prakalbas įrodyti žmonėms, kas yra masonai, kas yra jų pagelbininkai socijalistai ir laisvamaniai, kas yra jų visų vadai žydai ir ko jie nori. Del to reikia išplatinti kuo daugiausia katalikiškų knygų ir laikraščių, o atkalbėti žmones nuo skaitymo bedieviškų knygų ir laikračšių.

Jei mesime nusileidimą ir bailių kiškių politiką, jei rimtai imsimės darbo ir energingai stosime į kovą su masonais ir jų pagelbininkais, neįvyks ta vergija, kurią mums jie rengia, jų pančiai, kuriuos mums jie kala, surūdės ir sutrupės.

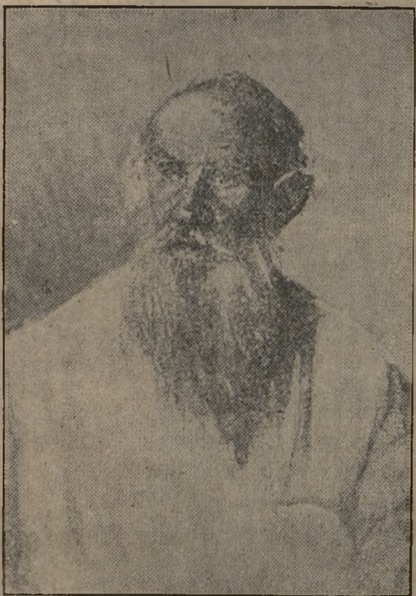
Tegyvuoja tad Krikščionybė, tegyvuoja Tėvynė, tegyvuoja laisvė; teprasmenga vergijos pančiai, kuriuos mums rengia masonai ir jų pagelbininkai socijalistai ir laisvamaniai!

Pabaiga.

kose negalėtų sutriuškinti kontrakcijos prieš bolševizmą, jeigu ta kontrakcija apimtų mases. Tačiau gyventojų masės, apgyvenusios Rusijos žemes, šiandien tai akcijai netinka. Ne tik jos bijosi, bet jos ištikrųjų nenori.

Bijosi, nes gerai žino, kaip lengva yra pakliūti kalėjiman, o kaip sunku yra iš jo pasiliuosuoti, nebent tik — nužudymui!

Bet jos taip pat nenori!

L. Tolstojaus portretas, pieštas art. Parchanienko, kuris dingo laike revoliucijos ir dabar labai stropiai ieškomas. Jis yra vienas geriausių garsiojo rašytojo portretų.

Dažnai tenka susitikti su atvykusiais iš Sovietų Rusijos žmonėmis arba skaityti užsienių spaudos korespondentų pranesimus, kurie paduoda daug įdomių žinių apie vidujinius Sov. Rusijos santykius. Iš viso to matyti, kad „mužikas" (sodietis) nemyli komunizmo, bet taip pat nenori atkakliai su juo kovoti, juo labiau visiškai jį nuversti. Kodel? Nejaugi jaukiai jaustųsi Stalinui viespataujant? Gink, Dieve! Nenori del to, kad nežino, kas bus bolševizmą nuvertus! Gal demokratinė respublika — gal?!. Bet nujautimas jam sako, kad greičiausiai — kokia nors „samoderžavije", gal vėl carų viešpatavimas, gal kariškių, ar kita kokia nors diktatūra!

Ir viena bloga ir kita negera! Tad iš tų dviejų blogumų pasirenka verčiau tą, kuris yra; su tuo jau apsiprato ir moka su juo apseiti, kita gi vos įsivaizduoja. Todel susitaikė su komunizmu tiek, kad jo negarbindamas, nenori jį nuversti. Tame padeda jam pats bolševizmas, duodamas kaikurių palengvįnimų ūkio srity (kooperatyvų pagalba), visas valstybinis aparatas nuo kelių metų eina sulig obalsio: „žiūrėkime sodžiaus"!

Ir tuose sodžiaus santykiuose, rodos, glūdi visa bolševizmo jėga. Juose, rodos, bus atsakymas į klausimą, kodel rusų bolševizmas, nepaisant šalies ūkio bankroto, visų jo baisenybių taip ilgai laikosi. Pakol tie rusų sodžiaus santykiai nepakitės, tol bolševizmas laikysis; nebent iškiltų aikštėn kokia kita, nauja jėga...

Bet tai jau kitas dalykas. Domina mus tuo tarpu stebėtinas beskirtingumas rusų liaudies masių santyky su valdymo forma!

Ir ištikrųjų reikia stebėtis!.. Šimtui su viršum milijonų gyventojų prisimetė vadais keli, keliolika, tegul sau net ir kelios dešimts žmonių, svetimų jiems visuomeninėmis pažiūromis, pasaulėžiūra, dažnai ir — tautybe, dalinai atvykusiais į Rusiją vos 1917 m., ir tai pirmą kart!

Ir valdo tas mases, mindžiodami jų laisvės, nuosavybės tikėjimo teises!.. Ir kas tai gali suprasti?..

Tačiau suprasti reikia! O suprasime, jei prisiminsime, kad rusų liaudis niekuomet ir niekeno nebuvo auklėjama prie visuomeninio gyvenimo. Ligi 60 ir 70 metų praėjusio šimtmečio buvo ponų nelaisvėj, o vėliau tamsybės nelaisvėj... Kunigaikštis Kuropatkinas pasakoja savo atsiminimuose, kad 1880 metais inteligentijos tarpe buvo prasidėjęs judėjimas, kurio obalsis buvo: „į liaudį". Taip buvo pavadinta darbas kelti rusų liaudyje kultūrinį ir visuomeninį susipratimą. Tad stvėrėsi jaunesnės inteligentijos jėgos steigti mokyklas, leisti liaudžiai skiriamus laikraščius, organizuoti ūkio higjienos kursus, steigti slaptas liaudies organizacijas... Atėjo tačiau represijos; veikimas virto konspiratyviniu ir perėjo į revoliuciją. Vidutinieji gaivalai pasišalino, paliko revoliuciniai. Iš viso didžiulio judėjimo nepaliko nei žymių. Rusų sodžius apaugo tamsybės piktžolėmis; skraistė, skirianti ją nuo valstybinių ir visuomeninių reikalų, ištvėrė carizmą, pergyno pasaulinį karą ir tęsia bolševizmo laikotarpį...

Rusų tauta pergyveno tai kitų tautų perspėjimui ir pamokinimui, kad valstybės pamatu yra pilietinis liaudies masių susipratimas.

V. B—ras.

Seniausias aktyviai veikiąs žurnalistas, 84 metų rusų rašytojas Niemirovič-Dančenko, kuris nesenai važinėjo aplink Čekoslavakiją. Paveikslėlyje matome Nemirovič-Dančenką Prahos stoty prieš išvyksiant provincijon.

Plačiame pasauly.

Šaukiama Seimas.

Nieks turbūt nėra toks laimingas atostogomis, kai Lenkijos Seimo atstovai. Mat, vyriausybė, matydama, kad neturi seime daugumos, kuri norėtų eiti ranka rankon su ja, tat priėmus 1928/9 metų sąmatą, paleido Seimą atostogų. Dabar gi jau laikas yra svarstyti 1929 ir 1930 metų samata, tai be Seimo taip pat negalima apseiti. Tuo reikalu turėjo progos pasikalbėti Seimo pirmininkas su premieru Barteliu. Seimo pirm. Dašynskis prašė prem. Bartelio, kad nešauktų Seimo anksčiau šio mėn. 25d ., nes ligi to laiko nebus baigti remontuoti Seimo rūmai. Atsakydamas į tai prem. Bartelispareiškė, kad didžiausiu malonumu sutinką, su pirmininkp nuomone, nes dar ir biudžeto projektas dar nebaigtas spausdinti.

Prem. Bartelis spėja, kad biudžeto pro'ektas būsiąs baigtas spausdinti š. m. 29—30 d., tai tuomet būsią galima ir Seimas sušaukti.

Skilo socijalistai.

Nuo kai kurio laiko lenkų socijalistuose virė. Apie tai rašė įvairūs laikraščiai, bet patys socijalistai griežtai tam užginčydavo ir rodės, kad sako tiesą, kadangi per rinkimus tiek laimėjo, kiek ir patys nesitikėjo. Galima buvo spėti, kad tuo laimėjimu norės pasinaudoti, o tai juos dar labiau suvienys. Tačiau įvyko kitaip. Dalis socijalistų su ministeriu Moraczewskiu ir atstovu Jaworowskiu priešaky norėjo dabartinę vyriausybę remti ir bendradarbiauti su ja. Kiti su tuo nesutiko. Trinimasis tarp tų dviejų grupių diena dienon didėjo ir pagalios pabaigoj anos savaitės sprogo. Atskalūnai pasivadino socijalistais revoliusijonieriais, bet tas jų revoliucijonieriškumas bus tik popieriuje, nes, kaip aukščiau minėta, jie yra vyriausybės šalininkai, taigi tuo patim ir marš. Pilsudskio. Skilimas tasai vis tik žymiai susilpnins socijalisius, nes vidutinei nusiteikę žmonės išsižadės socijalizmo, o kvailiai ir užsikirtėliai padaugins komunistų eiles.

Baisi gelžkelio katastrofa Rumunijoje.

Šio mėn. 26 d. pusiau trečios valandos naktį netoli stoties Rekea įvyko baisi gelžkelio katastrofa. Greitasis traukinys, einąs iš Bukarešto, susidūrė su kitu traukiniu. 6 vagonai visai sutriuškinti ir 2 garvežiai visai sugadinnti. Užmuštų esą 34 keleivių ir sunkiai sužeisų apie 50. Katastrofos kaltininkai esą: judėjimo viršininkas ir bėgių perstatinėtojas, kurie įvykus katastrofai pabėgę.

Laike katastrofos buvusi begalinė panika. Mat, keleiviai daugumoje miegoję ir tokiu nepaprastu būdu „pažadinti“ iš miego iš proto kraustėsi. Tačiau buvę ir tokių, kurie pamatę, kad esą sveiki, stvėrėsi „darbo“, t. y. grobti nelaimingųjų turtą. Pasirodo, kad vagių vis tik niekur netrūksta.

Sovietų Rusijoje užpuldinėja traukinius.

Iš Sov. Rusijos praneša, kad ten susitvėrusi plėšikų banda, kuri užpuldinėja keleivių traukinius. Pastarasis tokių užpuolimų buvęs be galo drąsus. Vidudienį stotyje Koločevsk 15 ginkluotų plėšikų užpuolę traukinį, einantį iš Dniepropetrovsko į Charkovą. Suterorizavę traukinio tarnautojus, nušovę keletą bolševikų valdininkų ir apiplėšę pašto vagoną pasislėpė. Plėšikai nesuimti.

Kova su girtuoklybe Amerikoje.

Nesenai paskelbta skaitlinės, kiek žmonių nusikalto per pereitus metus prieš prohibiciją. Už peržengimą prohibicijos įstatymo patraukta atsakomybėn 60.000 asmenų, kurių nubausta įvairiomis bausmėmis virš 50 tūkst. Sumokėtos pabaudos siekia virš septynių milijonų dolerių sumos.

Ku-Kluks-Klaniečiai prieš komunistus.

Kaip žinoma, Amerikoje artinasi prezidenio rinkimai. Be dviejų vyriausių kandidatų Smitho ir Hooverio, išlenda ir mažesnių, nors puikiai žino, kad jie nieko nepešią. Taigi ir komunistai nesnaudžla. Jie taip pat pastatė savo kandidatą, komunistą Benjaminą Gitlovą. Jis turėjęs laikyti agitacinę paskaitą Fenikse, Arizono valst., tačiau neatvykęs. Pasirodė, kad būsimasis „prezidentas“ dingęs be žinios. Policija turinti žinių, kad jį pavogę Ku-Klux-Klaniečiai.

Nepr. Lietuvoje.

Prekybos sutartys.

Lietuva sudarė prekybos sutartis beveik su visomis valstybėmis, kurioms rūpi palaikyti prekybiniai santykiai su Lietuva. Išimtį sudaro tik Estija. Prieš kelias dienas pasirašyta sutartis su Vengrija, paremta didžiausio palankumo principu. Greitu laiku bus pasirašytos sutartys su Ispanija ir Portugalija.

Naujas laikraštis.

Netrukus Kaune žada išeiti Vilniui vaduoti sąjungos organas „Mūsų Vilnius“. Laikraštį redaguosianti redakcinė komisija iš prof. M. Biržiškos, prof. Z. Žemaičio ir V. Uždavinio. Organe būsią rašoma tik Vilniaus ir Vilniuj vaduoti sąjungos reikalais.

Ruošiasi 500 metų sukaktuvėms.

1930 metais sukanka 500 metų nuo Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Vytauto mirties. Tas sukaktuves rengiasi minėti visa Lietuva. Netrus bus sušauktas tuo reikalu specijalus posėdis, į kurį pakviestas proj. Volteris ir kiti žymūs istorikai. Iš Vytauto gyvenimo ir valdymo bus renkamos papildomos smulkesnės žinios.

Nauji mokslo ir literatūros veikalai.

Švietimo ministerijos knygų leidimo komisija jau paruošė spaudai šiuos mokslo bei literatūros veikalus: Kun. Tumo sutvarkyti ir spaudai paruošti vysk. Valančiaus užrašai — „Vysk. Valančiaus pastabos pačiam sau“. Prof. Čepinskio „Termodinamika“, skiriamas mokslo studijoms ir proj. Buinevičiaus — „Vidaus ligų klinikos vadovėlis“. Dar šį rudenį šie kūriniai turės pasirodyti knygų rinkoj.

Vilniaus kronika.

Stveriamasi visokių priemonių.

Kaip žinoma, spalių mėn. 22 dieną prie Vilniaus Kuratorijos ėjo pradžios mokyklų mokytojų egzaminai. Prie jų ruošėsi stoti ir apie 70 lietuvių mokytojų, kurie lankė „Ryto" vasaros kursus. Tačiau švietimo vyriausybė ir čia parodė, kad būtinai norinti užslopinti lietuvių švietimą, nes iš 70 norinčių laikyti kvotimus mokytojų, prileido vos 14, iš kurių kvotimų išlaikė 8.

Ar tai ne naujas smūgis lietuvių švietimui ir patiems mokytojams, kurie gali likti be duonos kąsnio?!.

Visi į Vilnių.

Pastaruoju laiku Vilnius pasidarė visokių lenkiškų susivažiavimų miestu. Bemaž kas mėnuo Vilniuje įvyksta kokių nors susivažiavimų. Žiūrėk, tai jau ir praneša lenkų laikraščiai stambiomis raidėmis, kad tą ir tą dieną įvyksiąs visos Lenkijos tai fizikų, tai matematikų, tai legijonų ir kitų „mokslinčių" susivažiavimas. Tie susivažiavimai daromi ne del to, kad Vilniuj būtų patogiausia rinktis, bet grynai propagandos tikslais, parodyti, kad Vilnius yra lenkiškas miestas. Bereikalo nabagai „turbavojasi". Vilnius kaip buvo senoji Lietuvos, sostinė taip ir bus.

„Ryto" mokytojų susivažiavimas.

Pirmomis lapkričio mėn. dienomis Vilniuje įvyks „Ryto" mokytojų susivažiavimas, į kurį kviečiami atvykti visi mokytojai. Bus svarstoma begamieji reikalai. Susivažiavimo pradžia lapkr. mėn. 2 d. 3 val. po piet.

Įvairenybės.

Kada žmonės miršta.

Vienas italų laikraštis paduoda gana įdomią statistiką, būtent: kokiomis valandomis daugiausia žmonių miršta. Statistika paremta 25.000 mirimų, užrašytų įvairiuose Europos ir Amerikos kraštuose. Eina čia apie mirimus naturalius, ne del kokių nors nelaimių ar savažudybių. Taigi pastebėta, kad daugiausiai mirimų įvyksta tarp pirmos valandos naktį ir šeštos rytą.

Labai reitai pasitaiko mirtis prieš pusiaunaktį. Apie pusiaudienį taip pat mažai miršta. Labiausiai tragiška žmonėms valanda yra pirma nakties. Pavojingomis valandomis reikia s'aityti taip pat 2, 4 ir 7 p. p.

Žmogaus ir pelės bendradarbiavimas.

Mokslininkas M. Z. Glimore praneša įdomų dalyką apie vieną indijonų giminę. Būtent tos giminės indijonai visai nenaikiną lauko pelių, anaiptol, gyvena su jomis gražioje santaikoje. Mat tos pelės sukrauna į savo urvelius tam tikrų retų augalų vaisius, kurie radasi žemėje ir kuriuos labai sunku surasti. Kaip tik tie vaisiai yra indijonų mėgiami. Taigi indijonai sekioja tas peles, o suradę jos urvelį visus tuos sukrautus urvelyje vaisius sau pasiima, bet, kad pelės be maisto nežūtų, duoda joms kukuruzos grūdų. Tokiu būdu ir pelės yra aprūpintos ir žmogus patenkintas.

Amerikos medžiai turį gydymo vertę

Iš 1.177 medžio rūšių esamų Amerikos miškuose, 137 turi šiokią tokią gydymo vertę ir naudojami vaistams gaminti.

JUOKAI.

Jos čia betrūko...

— Ar ponia namie? O gal ne laiku ateinu?

— Tai niekis, ponia pro langą tamstą matė ateinant ir pasakė: „jos dar čia betrūko".

Drąsus kiškis.

— A-ha, įsigandai... pamatęs mane net rankas pakėlei augštyn.

Atsakomasis redaktorius ir leidėjas: P. Serafinavičius. M. Latur'o, spaustuvė Vilniuje